

Brain festival – in’acziun per la sanadad psichica

■ (cc) Malsognas psichicas èn frequentas e pertutgan mintga segunda persuna ina giada en sia vita. Co ch’ins rinforza la sanadad psichica e tge ch’i capita en noss tucharè tar stress, depressiun, migrena, dependenza u demenza vegn mussà dals 2 fin ils 6 da zercladur 2014 al brain festival a Cuira, a Landquart ed a Poschiavo. Al brain festival vegn declerà a giuven e vegl en ina moda interessanta e ludica il connex da la sanadad psichica e da las funcziuns dal tucharè. En l’exposiziun «Brain bus» e «Tucharè transibel» vegnan las aspectaturas ed ils aspectatur a savair – a maun da preschentaziuns da computer e da multimedia sco er cun experiments – chausas interessantas davart las funcziuns e las dischfunziuns dal tucharè e davart lur consequenzas eventualas per la sanadad psichica. Las exposiziuns vegnan accompagnadas da spezialistas e da spezialists.

Il brain festival è vegni inizià da l’Uffizi da sanadad dal chantun Grischun. En il rom dal program grischun per la sanadad psichica èn il vast scleriment davart la sanadad psichica sco er la sensibilisaziun e la detabuisaziun da malsognas psichicas finamiras impurtantas da la promozion da la sanadad en il Grischun (www.graubünden-bewegt.ch).

■ GRISCHUN

Elegì represchantanzas dal chantun sco er collavuraturas e collavuratur en uffizi accessoric

(cc) La regenza ha nominà las represchantanzas dal chantun sco er las collavuraturas ed ils collavuratur en uffizi accessoric dal chantun per la perioda dal 1. da fanadur 2014 fin ils 30 da zercladur 2018. Las represchantanzas dal chantun èn persunas che vegnan delegadas dal chantun respectivamain che fan uffizialmain part dals organs directivs strategics da participaziuns, d’uniuns e da fundaziuns u da societads da la facultad finanziaria dal chantun. Las collavuraturas ed ils collavuratur en uffizi accessoric dal chantun èn persunas che adempleschan incumbensas amministrativas, ma ch’èn activas ordai fer l’organisaziun administrativa pli

Il brain festival ha lieu sco suonda: «Brain bus» e «Tucharè transibel»: gliendesdi, ils 2 da zercladur 2014 da las 09.00 a las 18.00, Landquart, sin il Roter Platz tar la staziun (tudestg) mardi, ils 3 da zercladur 2014 da las 09.00 a las 18.00, Cuira, Gürtelstrasse 42, center da furmaziun per la sanadad ed ils fatgs socials (CSS), sut la staziun (tudestg) mesemna, ils 4 da zercladur 2014 da las 09.00 a las 17.00, Cuira, Gürtelstrasse 42, center da furmaziun per la sanadad ed ils fatgs socials (CSS), sut la staziun (tudestg) venderdi, ils 6 da zercladur 2014 da las 09.00 a las 18.00, Poschiavo, piazza communal (talian) «Brain cinema»: mesemna, ils 4 da zercladur 2014 da las 18.00 a las 21.00, Cuira, Gürtelstrasse 42, center da furmaziun per la sanadad ed ils fatgs socials (CSS), preschentaziun dal film e discussiun «Das weisse Rauschen» (Daniel Brühl, tudestg, 2002) cun dr. Axel Baumann (clinica Waldhaus) davart ils temas schizofrenia e psichosa (tudestg)

Denise Rudin, manadra da la partizun «promozion da la sanadad e prevenziun», tel. 081 257 64 02, e-mail denise.rudin@san.gr.ch

stretga. Las cumissiuns ed ils gremis, dals quals las collavuraturas ed ils collavuratur en uffizi accessoric fan part, èn attribuìs administrativamain ad in dals tschintg departaments u a la chanzlia chantunala. Tut en tut ha la regenza nominà 29 cumissiuns e gremis. Dals totalmain 31 posts ch’eran diventads vacants èn 16 vognids occupads cun dunnas e 15 cun umens. La cumissiun per meds d’instrucziun e la cumissiun per la gimnastica da scola èn vognidas abolidas.

Link a la survista da las represchantanzas dal chantun sco er da las collavuraturas e dals collavuratur en uffizi accessoric.

Model per avertir cunter auas grondas

■ (cc) Suentar las maluras da l’avust 2005 èn vognidas instradadas differentas meglieraziuns per la prevenziun cunter auas grondas. Suentar diversas lavurs preliminaras vi dal Rain alpin va en funcziun il fanadur er in nov model per prognostigar la deflussiun che permetta da preannunziar auas grondas. En sia sesidada oz ad Eschen en il Principadi da Liechtenstein ha la cumissiun internaziunala da las regenzas Rain alpin (CIRRA) preni enconuschientscha dals ulteriurs pass dal project. L’uffizi federal d’ambient (UFAM) ha concepi – ensemen cun represchentants da la cumissiun internaziunala da las regenzas Rain alpin (CIRRA) – durant ils ultims 2 onns in nov model da deflussiun. Il fanadur vegn quel preni en funcziun. Il model sa basa per l’ina sin las prognosas da precipitaziuns da Meteor Svizra e per l’autra sin ils levels d’aua actuals dals flums. Supplementarmain vegn eruida l’auttezza actuala da la naiv e duvrada per la prognosa da las deflussiuns.

Prognosas exactas èn pussaivlas

Tras quest model survegnan ils manaders da construcziun dal Rain indicaziuns vaira exactas davart la quantitad da la deflussiun ch’è da spetar a las staziuns da mesiraziun sco a Domat u a Diepoldsau, e quai gia 24 uras avant in eveniment d’aua gronda. Quai permetta da far ina validaziun detagliada da la situaziun, uschia che las mesiras dals organs da distanza pon vegnir ordinadas a temp ed uschia che las mesiras preventivas a favur da la populaziun pon vegnir instradadas ad ura. En cas d’ina aua gronda vegn la populaziun infurmada l’emprim sur dif-

ferentas plattafurmas d’internet e tar ina pericolitaziun pli gronda activamain sur las medias electronicas sco il radio e la television.

Meglieraziun natirala dal passadi da peschs

Ina mesira dal concept da svilup Rain alpin prevesa d’examinar la rampa tranter Buchs e Schaan areguard ils impediments per il passadi dals peschs ed areguard la stabilitad da la rampa. Analisis correspondentas han mussà ch’in mantegniment activ da la rampa n’è betg pli necessari per proteger las duas punts directamain survart e per garantir il svilup giavischà dal letg dal Rain. Ultra da quai na vegn la problematica da la rampa betg

pli validada sco in impediment uschè grond per ils peschs sco anc avant 10 onns, pervia da l’auzament dal letg dal flum. Tuttina vegni reinvia, ord vista ecologica, al fatg ch’il schlargiamet dal Rain – previs en il concept da svilup Rain alpin – tar la Eschner Au po gidar ad accelerar ed ad augmentar la stresa natirala da glera e pia a gidar ils peschs a surmuntar la rampa.

Willi Haag daventa il nov president da la Cirra

A partir dal 1. da fanadur 2014 surpiglia il cusseglier guvernativ da Son Gagl Willi Haag il presidi da la Cirra. El remplazza uschia il president da la regenza grischuna Mario Cavigelli.

Tgi è la Cirra?

Las commembras ed ils commembers da la cumissiun internaziunala da las regenzas Rain alpin (Cirra) sa scuntan duas giadas l’onn per sesidas da cumissiun. En quest connex rapportan ellas ed els davart il stadi dals projects currents. Ultra da quai vegnan discutads temas actuals che ston vegnir schliads e prendidas decisziuns davart novs projects. Las regenzas dal Principadi da Liechtenstein, dal Vorarlberg e dals chantuns Grischun e Son Gagl persequiteschan en il rom da la «Cunvegna da cooperaziun davart il Rain alpin» dapi il december 1998 sco finamira suordinada la promozion dal svilup segir e duraivel per duvrar cuminaivlamain il territori dal Rain alpin, en spezial la garanzia da la segirezza en cas d’aua gronda, l’utili-

saziun spargnusa ed ecologica dal spazi e da las resursas sco er il mantegniment e l’augment da las valurs natiralas.

Las commembras ed ils commembers da la Cirra èn mag. Markus Wallner (Vorarlberg), cusseglier guvernativ Willi Haag (chantun Son Gagl), cussegliera guvernativa Marlies Amann-Maxner (Principadi da Liechtenstein) e president da la regenza Mario Cavigelli (chantun Grischun, presidi). Sco represchentant da la Repubblica da l’Austria e da la Svizra sa participeschan mintgamai Heinz Stiefelmeyer e Hans Peter Willi (Ufam) a las sesidas da la Cirra.

Ulteriuras infurmaziuns davart la Cirra e davart sias activitads en publicadas sin la pagina d’internet www.alpenrhein.net

Suentar diversas lavurs preliminaras vi dal Rain alpin va en funcziun il fanadur er in nov model per prognostigar la deflussiun che permetta da preannunziar auas grondas.

FOTO P. DE JONG

Approvà la nova ovra idraulica Ragn d’Err

■ (cc) La regenza ha approvà il project da las Ovras electricas Ragn d’Err SA per construir ina nova ovra idraulica en la Val d’Err sin il territori da la vischnanca da Tinizong-Rona. Il project prevesa dus stgalims d’ovra electrica Mulegn e Colm. En ils novs implants electrici vegnan producidas tut en tut 19,31 uras da gigawatt electricitad. Quai correspunda pli u main a l’electricitad che circa 4300 chasadas consumeschan en media per onn.

I vegn fatg quent cun custs d’inveziun da circa 28 milliuns francs. Las cundiziuns ch’èn colliadas cun l’appro-

vaziun dal project prevesan tranter auter mesiras da cumpensaziun en la zona umida Tors. Cun in project da construcziun che duai augmentar la valur da la zona umida Tors pon ins uschia ademplir la cumpensaziun ecologica per il project d’ovra electrica. La concessiun dal dretg da las auas che la vischnanca da Tinizong-Rona aveva dà a las Ovras electricas Ragn d’Err SA ha la regenza approvà gia l’october 2012. A las Ovras electricas Ragn d’Err SA èn participadas las Ovras electricas bernaisas (BKW) e la vischnanca da Tinizong-Rona.

Projects da vias

■ (cc) Ultra da quai ha la regenza approvà 4,595 milliuns francs per lavurs da construcziun sin ils suandants trajects: – **Via dal Bernina:** lavurs da cuvrida, Sämsom Aulas–Ospizi dal Bernina, kilometer 16,35–17,60 – **Via d’Engiadina:** lavurs da cuvrida, Samedan–Bever, kilometer 12,30–13,50 – **Via sursilvana:** lavurs d’impersari, access a la via da la Lumnezia, Via Crappa Grossa, part 1 – **Via da Surcuolm:** lavurs da cuvrida, via da Sursaisa–entrata da Surcuolm

Sin ils fastizs dals mammals

■ (cp) Ils mammals èn per il pli activs la notg – dal misarogn pitschen fin il tschierv. En il curs organisà da WWF e Pro Natura Grischun mussa il spezialist da mammals **Jürg Paul Müller** co ins sa observar ed eruir mammals cun differentas metodas. Il curs ha lieu sin l’Alp Flex da venderdi da mezdi, ils 6 da zercladur fin sonda da mezdi, ils 7 da zercladur 2014. Ils participants pernotan en la Chasa da perscrutaziun da la Fundaziun Schatzinsel Alp Flex.

Inscunter interrument sch a Turitg

Angelica Overath, autora, e Lisa Dermont, cantautura, en la Giesserei Oerlikon

■ Per giuvgia, ils 5 da zercladur envida la URB, Uniun da las Rumantschas e dals Rumantschs en la Bassa al secund inscunter interrument sch 2014. Ina sera cun cant e musica e cun litteratura. Cun sentupadas cun veglias e novas enconuschientschas. **Quella sera passentein nus cun l’autura e docenta Angelika Overath e cun la musicista e cantautura Lisa Dermont.** *Angelika Overath* che ei naschida 1957 a Karlsruhe ha studegiu germanistica, historia ed italianistica a Tübingen e lavura sco reportera, critica da litteratura («Neue Zürcher Zeitung») e docenta alla Scuola da schurnalists Svizra MAZ, Lucerna. Ella ha scret e publicau essays e romans. Dapi otg onns viva ella cun siu um e siu fegl giuven en Engiadina Bassa. Ella

rauenta or da «Alle Farben des Schnees. Senter Tagebuch» e presenta plinavon entginas da sias poesias romentschas.

Lisa Dermont ha 24 onns ed ei carschida si a Rueun. Ella ha duas grondas pisiuns, ina gada gl’unviern, ses skis e la neiv e lu naturalmein la musica. Entschiet a cantar ha Lisa cun 7 onns, gl’emprim ha ella cantau classic, mo suenter era jazz e pop. La musica ei adina stada fetg impurtanta per la giuvna che ha sunau saxofon, clavazin e trumbetta. Duront ses studis egl’exteriur en la China ha ella empriu da sunar ukulele ed entschiet a scriver atgnas canzuns. Gl’atun 2013 ha Lisa giu la caschun da registrar Top Pop per il Radio Rumantsch. Actualmain studegia ella ciencias dalla China alla Univesitad da Turitg e spera ch’ella sappi mantener era

el futur la musica sco ina part da sia veta. Vegni tuts da lunsch e da maneivel cun amigitas ed amigts, enconuschentas ed enconuschents per guder ensemen cun Angelika Overath e Lisa Dermont e cun nus dall’URB ina interessanta e divertenta sera.

La Giesserei ei da contonscher naven dalla staziun Oerlikon en ca. 10 minutas a pei en direcziun da Regensbergbrücke tras Affolternstr. – Oleanderstr. – Regensbergstr. – Birchstr. ni dall’autra vart dalla staziun: Hofwiesenstr. – Regensbergbrücke. Ins sa era prender il Bus 62 entochen Regensbergbrücke. La serada entscheiva entuorn las 19.00. Ins sa era vegnir pli tard cura ch’igl’ei. Ei vegn offeriu in aperitiv. Sin seveser ils 5 da zercladur ad Oerlikon.

URB, Uniun da las Rumantschas e dals Rumantschs en la Bassa